

Lp hr Andre Hanimägi
Õiguskomisjoni esimees

Teie 28.01.2025 nr 1-1/15-560/2
Meie 21.02.2025 nr 10-3/25-43-2

Arvamuse esitamine

Käesolevaga edastan Pärnu Maakohtu süüteokohtunike arvamuse 28.01.2025 saadetud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse optimeerimine ja kohtulahendite avalikkus) eelnõu 560 SE kohta. Arvamusi paluti hiljemalt 26.02.2025, seega on see esitatud tähtaegselt.

Leian, et punktis 17 märgitud paragrahvi 49 lõike 1 täiendamiseks punktiga 2¹ puudub vajadus. Täiendusega soovitakse lisada alus kohtuniku taandamiseks juhul, kui kohtunik peaks üldkorras arutama kriminaalasja, milles ta on tegutsenud eeluurimiskohtunikuna või teinud kohtulahendi lihtmenetluses. Säte ei ole vajalik, sest KrMS § 49 lg 1 p 2 on loetletud need olukorrad, millal kohtunik peab ennast taandama, kui ta on eeluurimiskohtuniku menetlustoimingu taotluse lahendanud, mistõttu on tegemist ülereguleerimisega. Täiendavaks taandamise aluseks puudub vajadus, sest välja kujunenud kohtupraktikas on kohtunik omal initsiatiivil või kohtumenetluse poole taotlusel esitanud kohtuesimehele taotluse asja arutamiseks taandamiseks. See oleks ülemäärane meede olukorras, kui kohtunikul on olnud põgus kokkupuude eeluurimisega, nt asitõendi tagastamise üle otsustamine, mis ei vaja kohtuniku hinnangut isikule esitatud kahtlustuse põhjendatuse kohta. Absoluutne reegel hakkab segama väiksemate kohtumajade tööd, sest kui eeluurimise üksikuid ülesandeid on täitnud enamus sama kohtumaja kohtunikke, siis tuleb kaasata teise kohtumaja või isegi teise maakohtu kohtunik, millega kaasneb kohtupidamise täiendav aja- ja sõidukulu. Mõistlikkuse printsiibist lähtudes suudavad kohtunikud hinnata, millal tekib vajadus kohtuasja arutamiseks taandamiseks, nt mitme erineva prokuröri taotluse läbivaatamine, mille puhul on ilmne, et kohtunik on läbi töötanud kõik kriminaalasja materjalid enne süüdistuse esitamist. Praktikas töötavaks lahenduseks on olnud see, kui kohtunik teatab kaitsjale eelistungil, et ta on eeluurimisel lahendanud prokuratuuri taotluse ja annab võimaluse kaitsjale/süüdistatavale taandamistaotluse esitamiseks. Taolise korra võiks ka normina kehtestada. Liiga range nõue kohtuniku taandamiseks ei ole põhjendatud, seda lisaks põhjusel, et ka kohtunik ei tea alati üldmenetluses asja arutama asudes, kas ta samas asjas teinud määruse, mis ei puuduta süüdistatavat, kuid käsitleb siiski samas kriminaalasjas menetletud kuriteo asjaolusid. Kui hiljem selgub, et kohtunik oleks pidanud taanduma, siis on see automaatselt esimese kohtuastme otsuse tühistamise aluseks, mis ei ole kindlasti kriminaalmenetluse kiiruse huvides.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Toomas Talviste
Pärnu Maakohtu esimees